نامه به سردبیر و پاسخ آن

بهبود کیفیت گزارش دهی مقالات مقطعی

نقد مقاله:

رابطه تجربه دوره آموزشی و رویکرد مطالعه عمل فکورانه در دانشجویان پرستاری

حمید صالحی‌نیا*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ دی ۱۳۹۳؛ ۱٤(۱۰): ۹۱٦ تا ۹۱۸

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

مقاله‌ای با عنوان رابطه تجربه دوره آموزشی و رویکرد مطالعه عمل فکورانه در دانشجویان پرستاری در مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۳; ۱٤ (۹) :۷۵۸-۷٦٦ به چاپ رسیده است(۱)، این مقاله که به صورت مقطعی بوده است حاوی اطلاعات بسیار مفید و کاربردی برای مسؤولین در حیطه‌های آموزش پزشکی است و می‌تواند بسیار کاربردی باشد. از آنجایی که مقالات منتشر شده در مجله آموزش پزشکی، در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد داشته و می‌تواند زمینه ساز تقویت شرایط آموزش در حیطه پزشکی و پرستاری باشد(۲) و با توجه به غنای این مقاله از نظر کاربردی، چند نکته در مورد این مقاله قابل بحث است.

۱) روایی و پایایی پرسشنامه از نکات بسیار مهم در پژوهش‌هایی است که اطلاعات به وسیله پرسشنامه جمع‌آوری می‌شود. برای سنجش روایی نیاز است که پرسشنامه پس از ترجمه و واترجمه شدن، بین تعدادی از افراد شامل متخصصین در آن حیطه، مردم آگاه و متدولوژیست توزیع شود و نظر آن‌ها در مورد پرسشنامه جمع‌آوری گردد(۳). خبرگان مربوطه باید در خصوص روایی آن اظهارنظر کرده، چرا که ممکن است برخی از موارد پرسشنامه با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی کشور ما قابل کاربرد نباشد و یا نیاز باشد مواردی اصلاح و یا تکمیل شود، در مطالعه مذکور آنچه برای تأیید روایی پرسشنامه (ترجمه و ترجمه مجدد آن توسط فرد مسلط به زبان انگلیسی) ذکر شده است نمی‌تواند نشان‌دهنده روایی پرسشنامه باشد و در چنین مواردی نیاز است، نظر تعدادی از خبرگان آن حیطه و متدولوژیست نیز مورد بررسی و آنالیز قرار گیرد.

۲) درصد پاسخ‌گویی در پژوهش: درصد پاسخ‌گویی در پژوهش‌های پزشکی بسیار مهم است و زمانی نتایج یک پژوهش می‌تواند از قابلیت اطمینان بالایی جهت استنتاج برخوردار باشد که درصد پاسخ‌گویی در سطح قابل قبولی باشد، معمولاً

* **نویسنده مسؤول:** حمید صالحی‌نیا، دانشجوی دکتری اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران. alesaleh70@yahoo.com
تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۹/۱۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۹/۱۳، تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۲۹

درصد پاسخ‌گویی بالای ۸۰ درصد می‌تواند مناسب باشد، با توجه به درصد پاسخ‌گویی ٦٥/٧ در این مطالعه، بایستی در تفسیر و تعمیم نتایج این مهم مد نظر قرار گیرد.

۳) داوطلب بودن آزمودنی‌ها: در مطالعاتی که افراد به صورت داوطلب وارد پژوهش می‌شوند، ممکن است این افراد با جمعیت مرجع از نظر برخی خصوصیات متفاوت باشند، از این رو در تعمیم‌پذیری نتایج باید این مهم مدنظر باشد(۲).

٤) ذکر جزییات در روش اجرای مطالعه: یکی از مواردی که در قسمت مواد و روش‌ها باید به آن اشاره شود، ذکر آزمون‌های آماری استفاده شده، است(٤و٥)، در این مقاله در قسمت چکیده تعدادی آزمون ذکر شده است، در حالی که در متن مقاله هیچ اشاره‌ای به آزمون‌های مورد استفاده و دلیل استفاده از آن ذکر نشده است، در حالی که نیاز است در متن مقاله در قسمت روش‌ها به این آیتم که یکی از ملاک‌های ارزیابی مقاله است، اشاره شود(٤).

با توجه به این که یکی از اهداف مجله آموزش پزشکی، ارتقای بهبود کیفیت گزارش مقالات منتشر شده در حیطه پزشکی و رشته‌های مرتبط است(٦)، انتظار می‌رود این دست‌نوشته مورد توجه قرار گیرد، تا با رعایت نکات فوق‌الذکر شاهد ارتقای کیفیت مقالات منتشر شده در داخل کشور باشیم.

منابع

1. Abdi H, Nilli MR. [The Relationship between Course Experience and Deliberate Practice Study Approach among Nursing Students]. Iranian Journal of Medical Education.2014; 14(9): 758-66.[Persian]
2. Salehiniya H, Dashty s.[The results of intervention studies are always reliable and generalizable to other groups?]. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(3): 254-6. [Persian]
3. Abdollahpour I, Nedjat S, Noroozian M, Majdzadeh R. [Performing Content Validation Process in Development of Questionnaires]. Iranian Journal of Epidemiology. 2011; 6(4): 66-74. [Persian]
4. Von Elm E, Altman DG, Egger M, Pocock SJ, Gøtzsche PC, Vandenbroucke JP,et all. The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) statement :guidelines for reporting observational studies. BMJ. 2007; 335(7624): 806-8.
5. Salehiniyaa H. [How to write a medical article?]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(1): 87-9. [Persian]
6. Salehiniya H. [Use of epidemiologists :Essential for research projects and papers in Medical scope in Iran]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(3): 280-1. [Persian]

پاسخ به نقد مقاله:

رابطه تجربه دوره آموزشی و رویکرد مطالعه عمل فکورانه در دانشجویان پرستاری

حمید عبدی*، محمد رضا نیلی

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

ضمن تشکر از نظرات خواننده محترم در مورد نقدهای وارد شده، نکات زیر قابل ذکر است:

۱) در مورد روایی ابزار، بررسی و تأیید صاحب‌نظران امر، از الزامات اساسی است. در پژوهش حاضر، ابتدا نسخه انگلیسی به فارسی برگردانده شد و ترجمه آن مورد تأیید اساتید رشته علوم تربیتی و زبان و ادبیات انگلیسی قرار گرفت. سپس پرسشنامه ترجمه شده توسط یک متخصص مسلط به دو زبان، به انگلیسی برگردانده شد. این ترجمه‌ها با هم مقایسه شدند و اصلاحات لازم صورت گرفت.سپس پرسشنامه‌ها مجدداً برای ۱۰ نفر از اعضای هیأت‌علمی علوم تربیتی فرستاده شد و در این مرحله ویرایش خیلی جزیی در آنها صورت گرفت و این به خاطر آن بوده است که در مرحله اول یعنی بعد از ترجمه (که در متن مقاله نیز ذکر شده است) از فیلتر صاحب‌نظران علوم تربیتی گذشته است. در مقاله به دلیل پرهیز از طولانی شدن نوشتار و عدم ویرایش اساسی در بررسی صاحب‌نظران در مرحله دوم، تنها مرحله اول ذکر شده است.

۲) در مورد نقد دوم، باید دقت شود که در مقاله حاضر، جامعه آماری در این مقطع زمانی، شامل ۱۸۷ از دانشجویان پرستاری ورودی نیم سال دوم سال‌های تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ تا ۹۲-۱۳۹۱ بودند. از این جامعه آماری با استفاده از نمونه‌گیری تعداد ۱۲۳ نفر در پژوهش شرکت کردند. نکته‌ای که در اینجا قابل توجه است این است که نرخ پاسخ‌گویی که خواننده محترم به عنوان تعمیم‌پذیری نمونه بر آن تأکید دارند، نسبت شرکت افراد پاسخ‌دهنده نسبت به نمونه تعیین شده است نه نسبت به جامعه. خواننده محترم، ۱۲۳ نفر را به نسبت جامعه (۱۸۷) به عنوان نرخ پاسخ‌گویی که مدنظر ایشان بوده است گرفته‌اند. به طور مثال فرض کنید که چنین تحقیقی بر روی کل دانشجویان دانشگاه پزشکی اصفهان انجام می‌گرفت که برای مثال جمعیتی ۲۸۰۰ نفری را تشکیل می‌دهند. در اینجا بر اساس جدول مورگان، تعداد ۳۳۸ نفر به عنوان کفایت حجم نمونه تعیین می‌گردید. حال با این اوصاف، فرض نمایید از این نمونه (تعداد ۳۳۸ نفر) ۳۲۰ نفر در پژوهش شرکت می‌کردند، در اینجا نمی‌توان نرخ پاسخ‌دهی تعمیم‌پذیری نمونه را بر اساس ۳۲۰ به ۲۸۰۰ در نظر گرفت، بلکه در این جا نرخ پاسخ‌دهی ۹٤ درصد (۳۲۰ به ۳۳۸) یعنی نسبت افراد شرکت‌کننده به حجم نمونه تعیین می‌گردد. در پژوهش حاضر، گزارش مقدار ٦٥ درصد، به عنوان نرخ پاسخ‌گویی نسبت به نمونه نبوده است.

۳) در زمینه نقد سوم، باید گفت هنگامی که افراد از عضویت در نمونه امتناع می‌کنند، پژوهشگر نمی‌تواند به اجبار آنها را در پژوهش شرکت دهد و این با اصول اخلاقی پژوهش منافات دارد. ملاک‌های اخلاقی و رضایت فردی برای شرکت در پژوهش به عنوان حقوق افراد، محترم شمرده می‌شود. رعایت این حق (امتناع از شرکت در تحقیق و همچنین کناره‌گیری از آن) در هر مرحله از تحقیق ضروری است. در نتیجه می‌توان گفت که درکلیه پژوهش‌های روان‌سنجی از قبیل پرسشنامه‌ای، افراد شرکت‌کننده داوطلب هستند، و این محدودیت را باید محقق پذیرا باشد.

٤) در مورد نقد چهارم، نظر خواننده محترم، مقبول است ولی در مقاله، بنا بر توصیه داوران محترم که بجا و مناسب نیز بوده است، به دلیل پرهیز از تکرار و طولانی شدن مباحث، ذکر آزمون‌های آماری از بخش روش پژوهش، حذف شده است.

در پایان از دقت نظر و حسن نظر خواننده محترم کمال تشکر را داریم.

* **نویسنده مسؤول:** حمید عبدی، دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، برنامه ریزی درسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.habdi63@Gmail.com
دکتر محمدرضا نیلی (استادیار)، گروه علوم تربیتی، برنامه‌ریزی درسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (rezanili41@gmail.com)
تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۹/۱۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۹/۱۳، تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۲۹